

Стратегія розвитку економічної бази малих міст

Пакулін С.Л., Державний університет з землеустрою, м. Москва

Кушнір Т.Б., Харківський державний університет харчування та торгівлі

Чеканова Л.Г., Харківська національна академія міського господарства

Однією з умов розвитку ринкових відносин, успішного економічного й соціального розвитку малого міста є наявність стратегії та ефективної системи управління його розвитком. Актуальність дослідження проблеми формування системи управління з даного напрямку пояснюється наявністю протиріч між містом і суб'єктами господарювання, відмовою підприємств від фінансування об'єктів соціально-культурного призначення, негативними наслідками проведених реформ.

Проблематика управління розвитком міст докладно досліджена в багатьох роботах науковців, таких як В.Гесць, О.Гранберг, Б. Данилишин, О.Єгошин, В.Куценко, Д.Львів, І.Ансофф та ін. Пропонуючи безліч змістовних аргументів, ці автори, на нашу думку, ряд питань, актуальних для розвитку теми, або не розглядають взагалі, або не враховують динаміки явища й сценаріїв його розвитку, обумовлених специфікою малих міст.

Метою досліджень є викладення результатів щодо узагальнення тенденцій розвитку малих міст і на цій основі визначення стратегії й підходів до формування системи управління їхнім розвитком в умовах глобалізації економіки та бізнес-процесів.

Виходячи з пріоритетів структурної перебудови економіки України, стосовно до малих міст можуть бути сформульовані стратегічні напрямки реконструкції їхньої економічної бази : розширення частки в структурі господарства так названого “третинного” сектору – “галузі послуг”; посилення соціальної орієнтації промисловості; ріст наукомістких галузей господарства з поступовим витисненням ними з експорту продукції сировинної орієнтації; технічне переозброєння традиційних галузей; дотримання підприємствами екологічних вимог; скорочення споживання сировинних й енергетичних ресурсів, а також живої праці на одиницю продукції; подолання однобічної виробничої спеціалізації переважної частини малих міст; заміна сфер забезпечення працею в малих містах “первинного сектору”.

У нових умовах господарювання місто одержує ефективні важелі впливу на реалізацію своїх вимог до економічної бази через систему

земельних відносин, податкову політику, використання ресурсів багатогалузевого призначення й інфраструктуру.

Виходячи з цього можливі наступні сценарії розвитку малих міст України у стратегічній перспективі: пролонгація сформованих у передкризовий період основних напрямків розвитку господарства в умовах гіпертрофованої зайнятості у промисловому виробництві й слабкому розвитку обслуговуючого комплексу, обмеженому залученні рекреаційного потенціалу підтверджує орієнтацію на ефективне використання міських ресурсів, наслідком чого стане зростаюча експансія на цінні сільськогосподарські угіддя, що прилягають до міста, а також необхідність вилучення садівничих ділянок; формування на базі малих міст агротехнополісів, основними ланками яких можуть стати: науково-проектно-дослідницькі організації; навчальні заклади з підготовки й перепідготовки кадрів середньої й вищої ланки, а також науковців; підприємства з виробництва обладнання й приладів для сільськогосподарського виробництва, промисловості, з переробки різної сільськогосподарської сировини, для наукових організацій, дослідних господарств і т.д.; дослідні господарства.

В умовах глобалізації економіки й бізнес-процесів малі міста знають багато проблем.

Ефективність заходів у галузі земельної політики впливає на ефективність функціонування об'єктів малого міста, розмір доходу, що надходить у міську скарбницю. На сьогоднішній день одне з основних багатств міста – міські землі не приносять йому істотного доходу й не є інструментом реалізації прогресивної політики землекористування. Для підвищення ефективності використання міських земель необхідно впорядкувати відводи земель під дачне й котеджне будівництво з дотриманням принципу зонування міської території за типом забудови, розміром ділянок, що відводять.

Для подолання негативної практики заморожування капіталовкладень у довго будовах, розпилення по об'єктах, що не мають вирішального значення у реалізації пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку, доцільно здійснити перехід до переважно змагального розподілу капіталовкладень, що фінансуються з бюджетних джерел і позабюджетного фонду. При цьому необхідно здійснювати належну гласність умов виділення ресурсів, створювати пріоритет територіям і підприємствам, що гарантують використання інвестицій у найкоротший термін.

Концентрація зусиль на стратегічних напрямках реконструкції економічної бази дозволить прискорити створення ефективної системи управління малими містами, буде сприяти оптимальній витраті фінан-

сових, матеріальних і трудових ресурсів. Формування на базі малих міст агротехнополісів доцільне з причин максимальної орієнтації на реалізацію об'єктивних передумов розвитку малого міста, створення його економічної дієздатності, стабільності формування фінансової бази.

В умовах недостатності дохідної частини бюджету малого міста доцільно акцентувати увагу на розробці підходів до фінансування проєктів розвитку, пошуку способів залучення вільних фінансових коштів для рішення проблем управління житловим будівництвом та містобудування, розробці напрямків поліпшення використання міських земель.